

Sabima kartleggingsnotat 12-2017

Kartlegging av leveområder for apollo- og mnemosynesommerfugl i Øst-Norge

Av Håkon Gregersen

Kartlegging av leveområder for apollo- og mnemosynesommerfugl i Øst-Norge

Emneord: Mnemosynesommerfugl, Apollosommerfugl

Det er tidligere registrert apollosommerfugl flere steder i Telemark, og hovedtyngden av dagens utbredelse i Norge er sannsynligvis i fylket. Det er allerede gjennomført befarings av flere aktuelle leveområder i Telemark tidligere, med funn på nye lokaliteter. Senest i 2015- 2016 ble det funnet 5 nye delbestander i Seljord og Hjartdal (se bla. Gregersen 2016). På bakgrunn av en opparbeidet innsikt i potensielle lokaliteter i Telemark var det ønskelig å fortsette utredning av flere områder. Forvaltningsmessig er funnsteder for apollosommerfugl gjerne interessante for mange andre forvaltningsrelevante vekster og småkryp. Av noen funn som har vært assosiert med leveområde for apollosommerfugl er blant annet klapregresshoppe, alvesmyger, ildsveve, bittersøte, rødtopp sp. stjernetistel mfl. Det er følgelig «paraplynytte» av kartlegging av apollosommerfugl.

I trivelig fjellprat i Jotunheimen sensommer 2016 fremkom det sensasjonelle opplysninger om mnemosyneforekomst i Smørkleppdalen i Vinje. Sommerfuglentusiast og opprinnelig «Vinjeværing» Tor Olav Håkenrud kunne opplyse om en populasjon han hadde fulgt i flere år. Jeg dro sporetreks for å sjekke habitatet i Smørkleppdalen samme høst. Ingen tvil om at mnemosyner kunne trives der ja. Ikke overraskende, men dog allikevel en sensasjon i så fall. Det finnes mang en fjelldal med skjulte sørvendte juveler, og her var bare en av flere i Telemarks skattekammer. Sommeren 2017 tok således høyde for å sjekke ut Smørkleppdalen, samt andre potensielle leveområder for mnemosynesommerfuglen.

Årets kartlegging av apollosommerfugl avgrenset flere nye oppvekst- og leveområder for apollosommerfugl. Nok et år var til dels vanskelig mhp. værforhold i undersøkelsesområdene, og det var generelt en sesong med få flygedager. Det ble tiltross for dette avgrenset 14 lokaliteter som aktuelle leveområder for apollosommerfugl. I hele 5 av lokalitetene ble det påvist apollosommerfugl. Det ble gjennomført undersøkelse i Kommunene Øvre Eiker (1 lokalitet undersøkt - 0 med funn av apollosommerfugl), Hjartdal (8-4), Seljord (2-1), Tinn (1-0), Skien (2-0).

Også for mnemosynesommerfuglen ble det avdekket viktige robuste leveområder. Her ble store områder i Vinje undersøkt. Det ble undersøkt fem områder, der hele fire områder ble avgrenset med funn av mnemosynesommerfugl. Lokalitetene utpreger seg i kvalitet, som sannsynligvis er en begrenset ressurs. Det er imidlertid flere andre områder utover det som er undersøkt som kan inneha de kvalitetene mnemosynesommerfuglen krever av et oppvekst- og leveområde. Vinje 5-4.

Innhold

_Toc499546927Innledning.....	4
Metode.....	7
1 Lokalteter og befaringsnotat.....	8
1.1 Apollosommerfugl	8
1.1.1 Nedre Eiker: Årbogen - Røysåsen	8
1.1.2 Hjordal, Ambjørndalen- Bøllås	9
1.1.3 Hjordal, Ambjørndalen- Nedre Bøllås.....	11
1.1.4 Hjordal, Kaldal-Trettestykket-Ertehammeren	12
1.1.5 Hjordal, Skårdal- Brekkun	13
1.1.6 Hjordal, Skårdal- Brekkun-Rudningen-Steinskotet	15
1.1.7 Hjordal, Deilmyra - Lifet.....	17
1.1.8 Hjordal, Sauland kirke og Krosshus	18
1.1.9 Hjordal, Skogsfjell	19
1.1.10 Seljord, Valskardsnuten, Bjørgefjell	20
1.1.11 Seljord, Heggestaulnutlia	22
1.1.12 Seljord, Heggneset	23
1.1.13 Tinn, Maristigen	24
1.1.14 Tinn, Rjukan sentrum - Gamlenut	25
1.1.15 Skien, Skrehelle-Skrabbedalen	26
1.1.16 Skien, Kisedalen	28
1.2 Mnemosynesommerfugl	30
1.2.1 Vinje, Smørkleppdalen- Kvævenuten	30
1.2.2 Vinje, Smørkleppdalen- Tredalsnuten- Renna.....	33
1.2.3 Vinje, Arabygdi- Sandviki	34
1.2.4 Vinje, Saubrekknuten-Reinuri.....	37
1.2.5 Vinje, Bitdalsvannet- Kabrettnuten	38
Litteratur:	40

Innledning

Det er en stund siden det er gjort noe helhetlig undersøkelse av apollosommerfugl i Telemark. Sist det ble gjennomført bestandsstudier og kartlegging av leveområder var i på 1990- tallet. Oversikten fra arbeidet pekte på viktige omfattende bestander i Hjartdal, Seljord og Tokke. Det er etter denne tiden funnet flere viktige leveområder for apollosommerfugl i Telemark, og det er viktig å fortsette kartleggingen for å ha et godt kunnskapsgrunnlag for videre forvaltning av arten, og ikke minst den omfangsrike og ofte rike miljøet den krever.

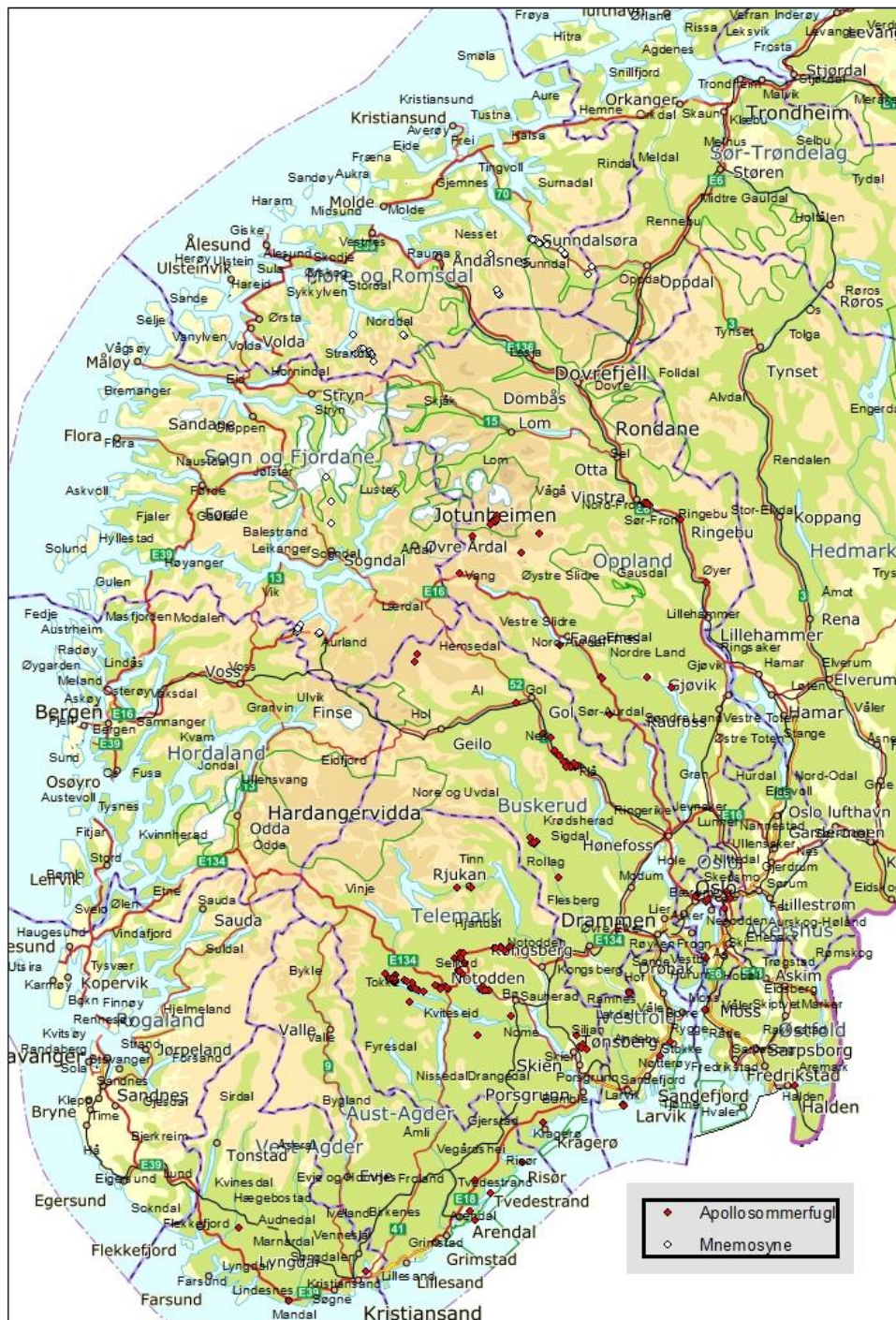
Mnemosynesommerfuglen er ikke omtalt med leveområder i andre landsdeler enn på Vestlandet. Her er det spesielt fire områder som trekkes frem som atskilte populasjoner. Arten er vurdert til nær truet (NT) i Norsk rødliste for arter 2015, og er i Norge foreslått som prioritert art i henhold til Naturmangfoldloven. I europeiske sammenheng er arten truet eller i tilbakegang i flere av de landene der den finnes og er ført opp på Appendiks II i Bern-konvensjon for bevaring av ville dyr og planter i Europa.

I Norden har mnemosynesommerfuglen leveområder i Finland og Sverige, men er på tilbakegang her. Nærmest finner vi arten i Skåne, dernest i Uppland og Västernorrland.

På grunnlag av foreløpig kunnskapsgrunnlag har mnemosynesommerfuglen i dag sine største nordiske bestander i Norge på Vestlandet. Det finnes imidlertid mye norsk fjellheim i fjelltraktene i Sør-Norge, spesielt i Telemark, Buskerud og Oppland, som kan ha egnede leveområder for mnemosynesommerfugl. Mye likt apollosommerfuglen, trives mnemosynesommerfuglen med områder som er preget av rasmark- så sørvendt rasmark med frodige gressenger er prima. Selvfølgelig er stedeaværelse av vertsplanten lerkespore et must.

Sabima har bevilget midler til å dekke kost- og reiseutgifter, mens kartlegging og rapportering er gjennomført som frivillig, ulønnet arbeid.

Dette notatet er ment som en skildring av lokalitetene og hva som er observert,- en ren feltrapport. Det er helt klart ønskelig med tiltak for å forbedre flere av lokalitetene for apollo- eller mnemosynesommerfugl, og videre tiltaksarbeid bør beskrives i en lokalitetsdetaljert handlingsplan.

Figur 1. Oversikt over tidligere registreringer (røde prikker) av apollo- og mnemosynesommerfugl i Norge.

Figur 2. Oversikt over tidligere registreringer (røde prikker) av apollo- og mnemosynesommerfugl i deler av Sør-Norge.

Metode

Kartlegging av aktivitet ved registrerte leveområder og funnsteder for mnemosyne- og apollosommerfugl har stort sett vært gjennomført ved befaring i varmt vær og solskinn. Artene er spesielt avhengig av ekstern varme for å bruke flygemuskelaturen uten stort svinn. Potensielle leveområder ble kartlagt i første omgang med utvelgelse på kart og ortofoto, med spesiell fokus på sørvendte skråninger/ brattbakker. Videre utvelgelse av lokaliteter ble gjennomført ved oversiktsbefaring. Spesielle kriterier for videre utvelgelse av lokaliteter for feltbefaring var geologi (gjerne kalkbergarter), floristikk og topografi. Heterogenitet med innslag av sørvendte berg med stedvis parboleffekt i berget, rasmark med skredtunger med rik nektar flora, innslag av berghyller og ur med lærkespore (mnemosyne) og sedum- arter (apollo) og nektarplanter var. Sørvendt brattbakke i sammenheng med kulturbeite, naturbeite og hogstfelter har også vært aktuelle. En lokalitet i Telemark (Heggenes, Seljord) og en i Tinn (Maristigen) ble brukt som aktivitetsreferanse/sesongreferanse for apollosommerfugl.

Det er brukt mye tid på å speide med teleskop og håndkikkert fra avstand. Sommerfuglene er relativt lette å oppdage, spesielt tidlig på sesongen da de gjerne finnes tallrike og bruker mye tid på kurtise. Ved overvåkningen ble det brukt Swarovski ATM 80 HD (Figur 3.), og håndkikkert, Zeiss bt 40.

Figur 3. Teleskop brukes for å observere sommerfugl på langt hold (foto: Håkon Gregersen).

1 Lokaliteter og befaringsnotat

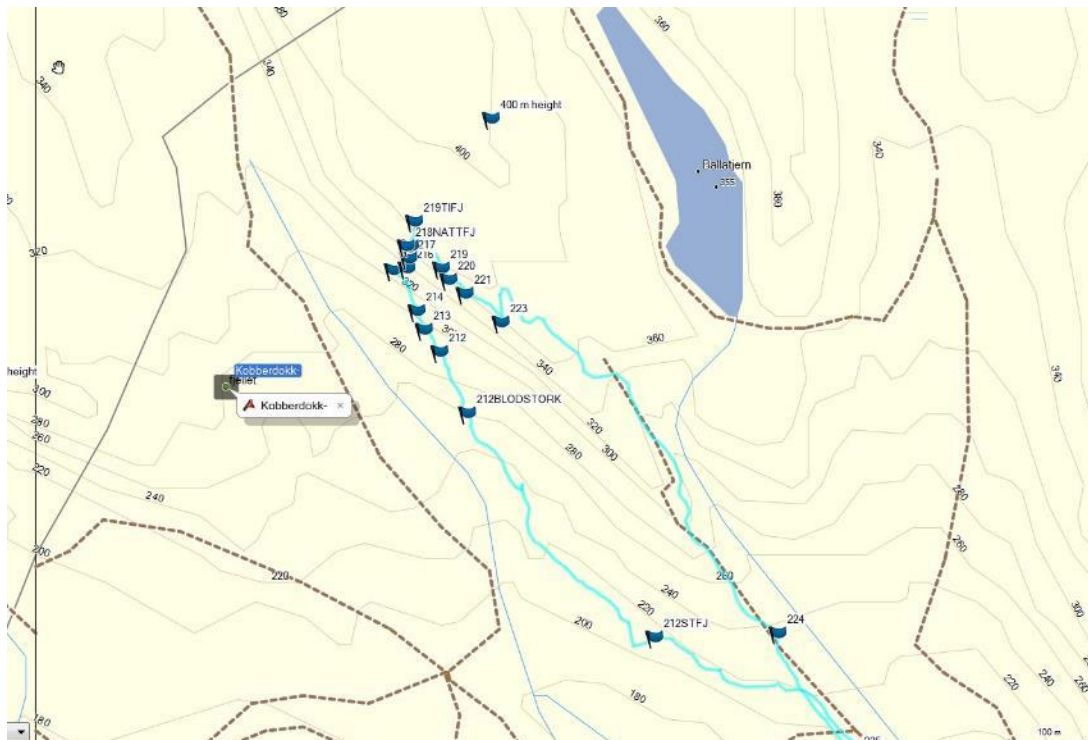
1.1 Apollosommerfugl

1.1.1 Nedre Eiker: Årbogen - Røysåsen (UTM 32 V 554806 6627498)

Lokaliteten ligger i sørvendt bergvegg og rasmarek, 260- 380 moh. Det ble registrert gode oppvekst- og nektarsøkområder for apollosommerfugl. Trolig en betydelig lokalitet for apollosommerfugl tidligere. Flere funn av egnede oppvekstområder, med god tilgang på smørbukk og hvit bergknapp, i det bratteste partiet innunder stupet. I brattlia innunder stupet er det god tilgang på nektarplanter, og tilsvarende er det stedvis i rasmarka, i lysåpninger fra hassel-ask- almskogen. Dette er aktuelt leveområde, med oppvekstområder og tilgang på nektarplanter. Lokaliteten ble befart 20. juni 2016 i fint vær. Det ble ikke observert apollosommerfugl. Det er også et tilsvarende område, en kilometer vest ved Kobberdokkfjellet (UTM 32 V 554269 6627319).

Figur 4. Nedre Eiker, Årbogen. Fin rasmarek med entmologiske og botaniske overraskelser.
Foto: H. Gregersen.

Figur 5. Øvre Eiker, Årbogen- befaringsspor 20. juni.

1.1.2 Hjartdal, Ambjørndalen- Bøllås UTM 32 V 477415 6606174

Lokaliteten ligger i sørvendt liseide i Ambjørndalen. Den strekker seg fra 420- 520 moh., og består av flott rasmark med kalkrik tørreng. Området er om lag 100 meter langt og 60 meter bredt og ligger mellom skog med mye hassel og alm.

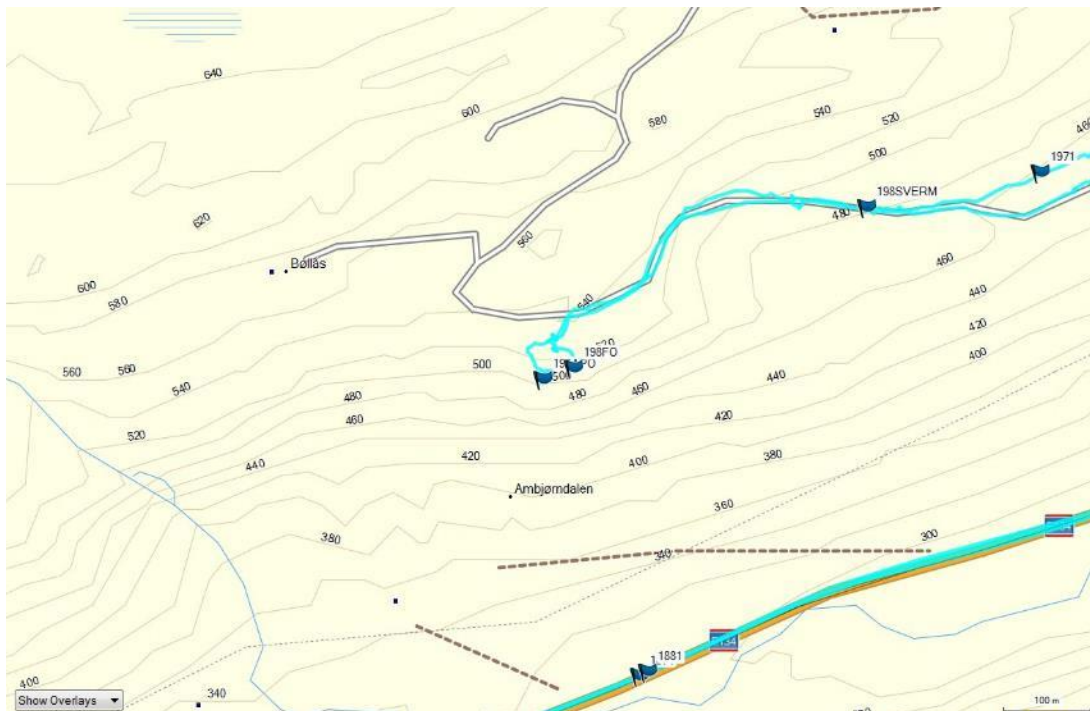

Figur 6. Hjartdal,- Ambjørndalen ved Bøllås- fantastisk brattlendt kalkrik tørreng. Foto: H. Gregersen.

Lokaliteten ble funnet 6. juli. Dette er en flott sørvendt skråning med god tilgang på oppvekstområder, med tjæreblom, bergmynte og smørbutikk i skråningen. Det ble registrert to apollosommerfugl under delvise registrerings forhold. Denne bestanden kan ses i sammenheng med lokaliteten ved Vellufsin. Det ble merket ett individ her, - en hann (01_HG).

Lokaliteten ble igjen befart 11. august. Det ble da ikke registrert apollosommerfugl her.

Figur 7. Hjartdal,- Ambjørndalen ved Bøllås – befaringsspor 6. juli.

1.1.3 Hjartdal, Ambjørndalen- Nedre Bøllås UTM 32 V 477011 6606114

Lokaliteten ligger i sørvendt lise i Ambjørndalen. Den strekker seg fra 400- 520 moh., og består av flott rasmark med kalkrik tørreng. I tillegg er det fine nektarsøkeområder på slåttenga ved Nedre Bøllås. Området er om lag 150 meter langt og 80 meter bredt og ligger mellom skog med mye hassel og alm.

Figur 8. Hjartdal, - Ambjørndalen ved Nedre Bøllås- brattlendt kalkrik tørreng og slåtteeng på toppen. Foto: H. Gregersen.

Lokaliteten ble funnet 11. august. Dette er en flott sørvendt skråning med god tilgang på oppvekstområder, med tjæreblom, bergmynte og smørbukk i skråningen. Det ble registrert en apollosommerfugl under gode registerings forhold. Denne bestanden kan ses i sammenheng med lokaliteten ved Vellufsin og Bøllås.

Figur 9. Hjartdal,- Ambjørdalen ved Nedre Bollås – befaringsspor 11. august.

1.1.4 Hjartdal, Kaldal-Trettestykket-Ertehammeren UTM 32 V 485292 6608158

Lokaliteten ligger i sørvendt lisse for Hjartsjø. Den strekker seg fra 320- 400 moh., og består av rasmark med tørreng. Området er om lag 150 meter langt og 100 meter bredt.

Figur 10. Hjartdal, - Kaldal-Trettestykket-Ertehammeren – potensielt område med dårlig flyvevær. Foto: H. Gregersen.

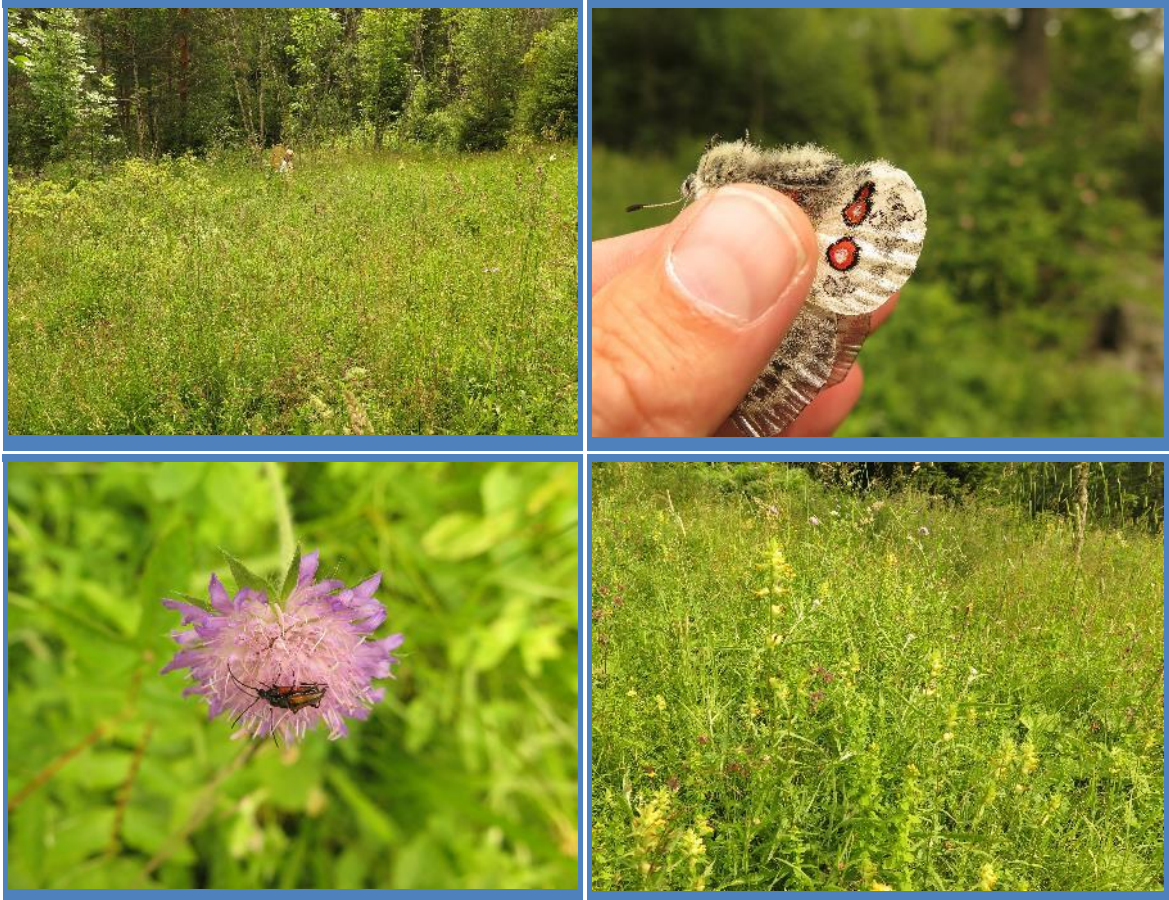
Lokaliteten ble befart 6. juli. Det ble ikke registrert apollosommerfugl, men forholdene var heller ikke gode. Det er svært sannsynlig at dette kan være et leveområde.

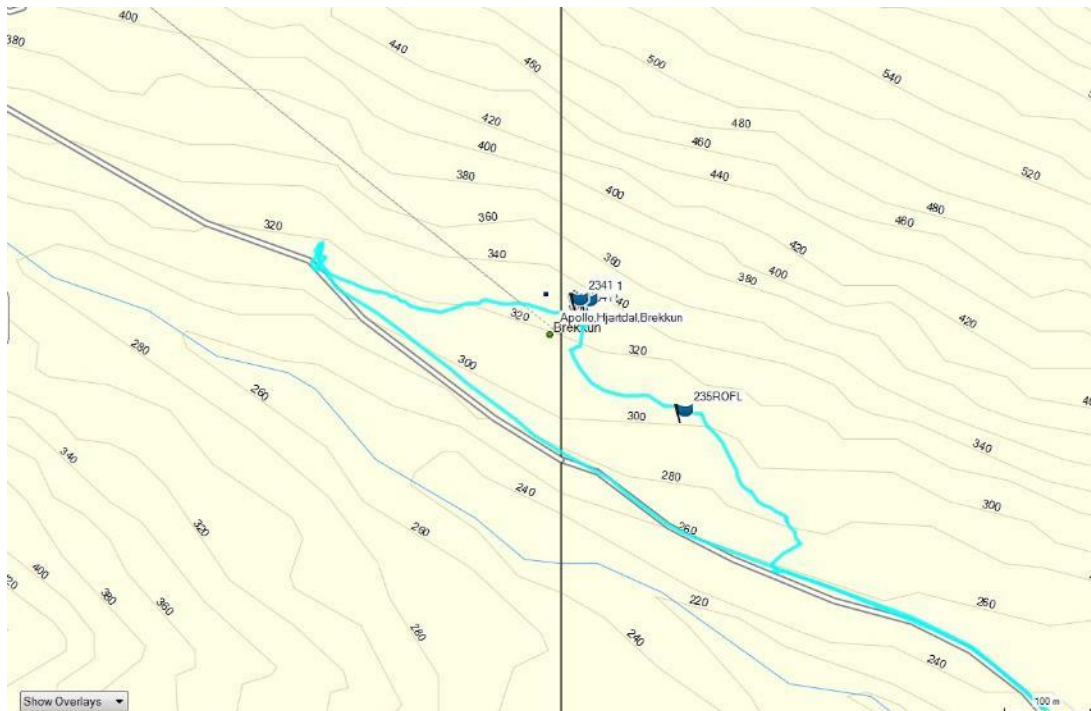
Figur 11. Hjartdal,- Kaldal-Trettestykket-Ertehammeren – befaringsspor 6. juli.

1.1.5 Hjartdal, Skårdal- Brekkun UTM 32 V 491167 6610242

Lokaliteten ligger i sørvestvendt lise i Skårdal, om lag 330 moh. Fin eng ved nedlagt småbruk. Enga holdes ikke i hevd, og vil snart gro igjen med dagens utvikling. Enga er viktig område for fødesøk for voksen apollosommerfugl. Noen viktige blomsterarter i enga er storengkall, fagerknoppurt, rødknapp, firkantperikum. Det ble registrert en hann av apollosommerfugl 6. juli. Denne ble merket (HG_02) og sluppet ut igjen.

Figur 12. Hjartdal,- Skårdal- Brekkun – nydelig slåtteeng i gjengroingsfase. Foto: H. Gregersen.

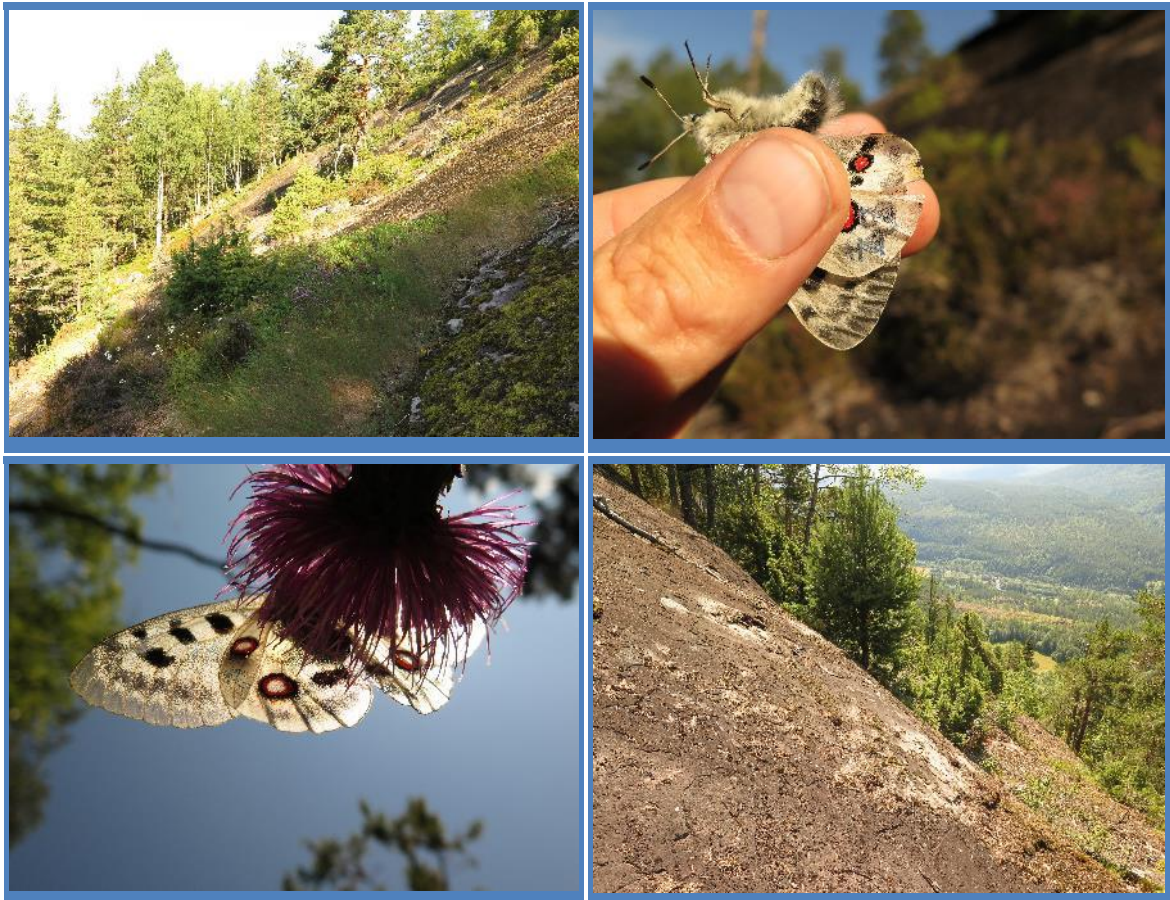

Figur 13. Hjartdal,- Skårdal- Brekkun – befaringspor 6. juli.

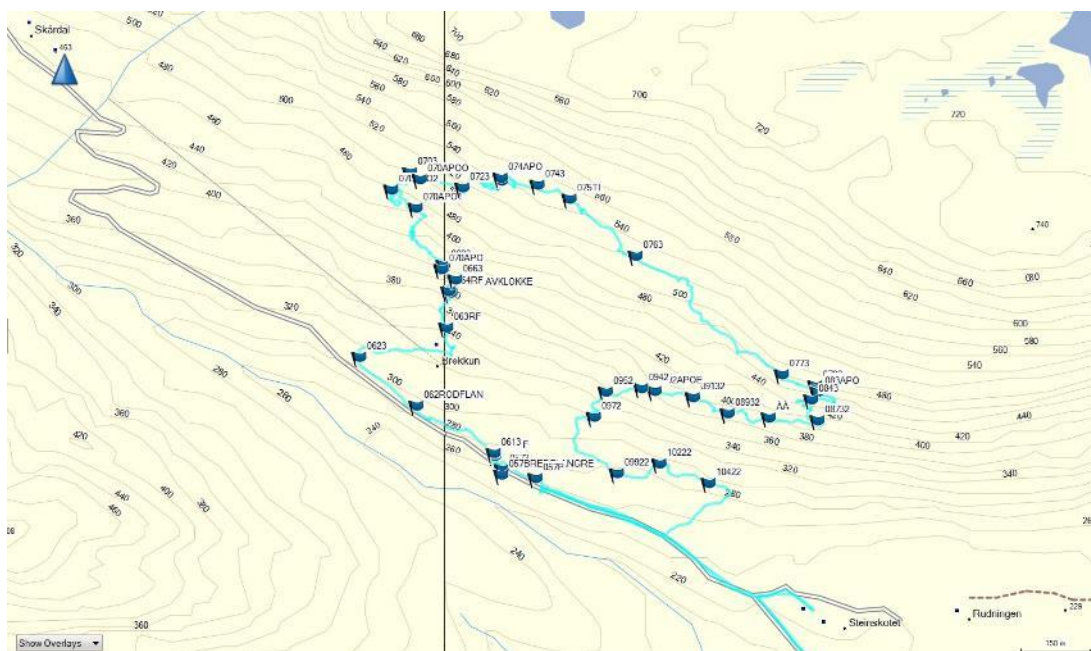
1.1.6 Hjartdal, Skårdal- Brekkun-Rudningen-Steinskotet UTM 32 V 491186 6610587- 32 V 491932 6610147

Lokaliteten ligger i sørvestvendt lside i Skårdal, om lag 360- 540 moh. Dette er en stor lokalitet, sammensatt av åpent svaberg med kalkstriper (kalkheller). Gode områder med "kalkhellefjell". Store åpne kalkfjellområder med stedvis urtebegroing og kalkfuruskog. Store områder som strekker seg fra Skårdal til Rudningen i sørhellingen for Runningfjell. Leve- og oppvekstområdene varierer sterkt i kvalitet. Generelt mye smørbukk og områder med urter. Det ble merket fire individer, men observert med sikkerhet tre andre individer- og sannsynligvis minst 10 andre individer. Av de merkede individene var det 3 hanner og en hunn.

Runningsfjellia-Steinskotet,- 280-540 moh. Lokaliteten ble befart 23. juli. Også her er det gode områder med "kalkhellefjell". Store åpne kalkfjellområder med stedvis urtebegroing og kalkfuruskog,- en del bratter her en området ved Skårdal. Store områder som strekker seg fra Skårdal til Rudningen i sørhellingen for Runningfjell. Leve- og oppvekstområdene varierer sterkt i kvalitet. Generelt mye smørbukk og områder med urter. Det ble merket ett individ (en hunn), men observert ytterligere ett individ.

Figur 14. Hjartdal,- Skårdal- Brekkun-Rudningen- fantastisk og sammensatt apollolokaltet med kalkheller. Foto: H. Gregersen.

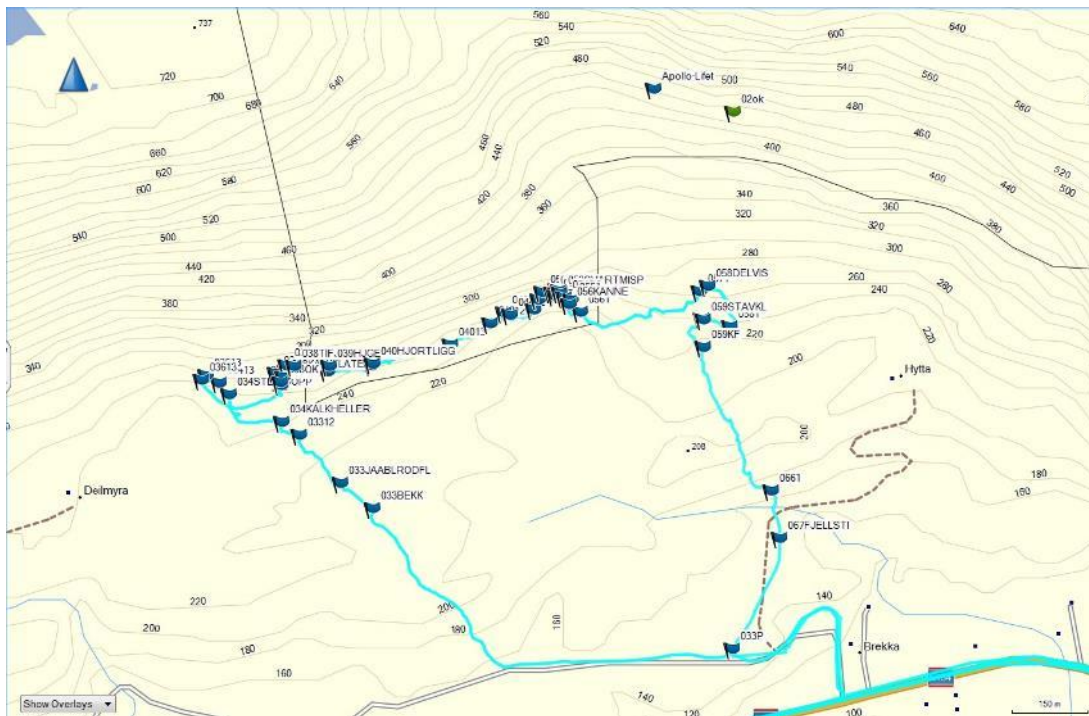
Figur 15. Hjartdal, Skårdal-Brekkan-Rudningen – befaringsspor 23. juli.

1.1.7 Hjartdal, Deilmyra - Lifet UTM 32 V 493168 6610034

Lokaliteten ligger i sørvendt lise av Lifet i Sauland, om lag 240- 300 moh. Dette er en langstrakt lokalitet med egnede områder med rasmark og svaberg. Stedvis er det delvis- til godt utviklede blomsterenger og tilgang til smørbukk. Stedvis er det også kalkheller. Det ble ikke observert apollosommerfugl ved undersøkelse 8. august, men lokaliteten vurderes som egnet leveområde.

Figur 16. Hjartdal,- Deilmyra- Lifet. Foto: H. Gregersen.

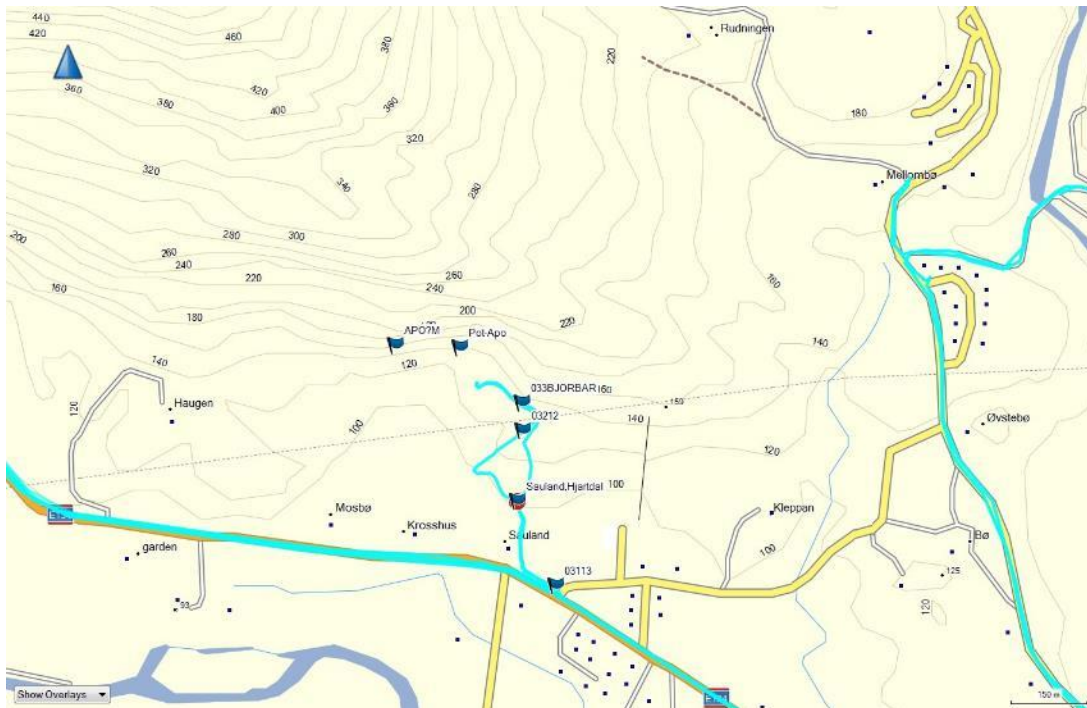
Figur 17. Hjordal, - Deilmyra- Lifet – befaringsspor 8. august.

1.1.8 Hjordal, Sauland kirke og Krosshus UTM 32 V 495840 6609550

Lokaliteten ligger i sørvendt lise av Kleppfjellet i Sauland, om lag 110- 140 moh. Dette er en lokalitet med små egnede områder med blomsterenger og tilgang til smørbukk. Det er en del svaberg og lysninger oppover i lia som ikke ble undersøkt. På avstand er disse vurdert som noe for marginale til å ha en egnet floristikk. Det ble observert en sommerfugl som med stor sannsynlighet var apollosommerfugl ved undersøkelse 8. august. Lokaliteten vurderes som potensielt leveområde.

Figur 18. Hjordal, - Sauland kirke og Krosshus. Foto: H. Gregersen.

Figur 19. Hjordal,- Sauland kirke-Krosshus – befaringsspor 8. august.

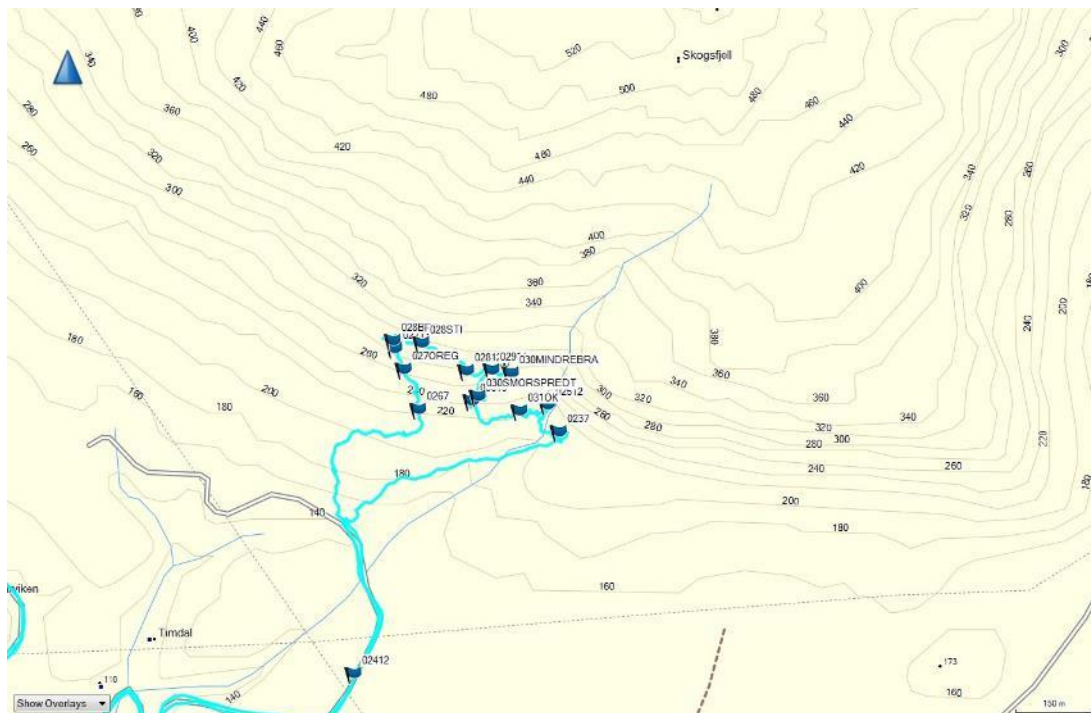
1.1.9 Hjordal, Skogsfjell UTM 32 V 498123 6610130

Lokaliteten ligger i sørvendt lside av Skogsfjell i Sauland, om lag 250- 300 moh. Dette er en lokalitet med stedvis egnede områder med blomsterenger og tilgang til smørbukk- med egnede svaberg. Det ble ikke observert apollosommerfugl, men lokaliteten vurderes som potensielt leveområde.

Figur 20. Hjartdal,- Skogsfjell- en lokalitet i utkanten. Foto: H. Gregersen.

Figur 21. Hjartdal,- Skogsfjell – befaringsspor 8. august.

1.1.10 Seljord, Valskardsnuten, Bjørgefjell UTM 32 V 480602 6594285- 32 V 480657 6594470- 32 V 481252 6594509

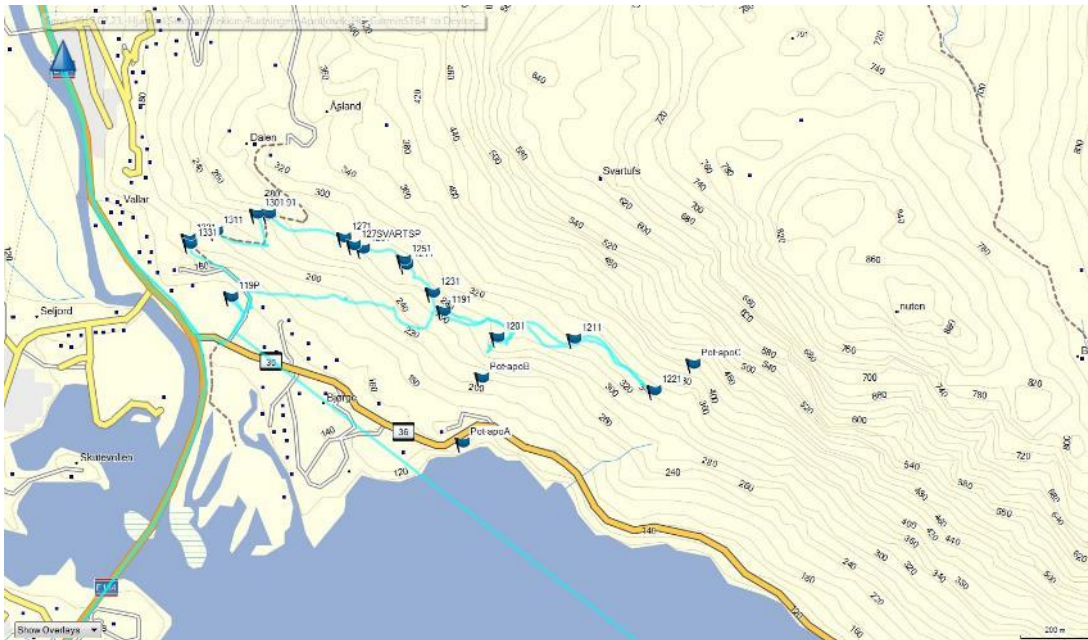
Lokaliteten ligger i sørvestvendt lise langs Seljordsvannets nordende,- fra 120-360 moh. Dette er en stor lokalitet, sammensatt av rasområder og svaberg. Det er små egnede lommer, men trolig marginalt. De tilsynelatende mest egnede

områdene er merket av som pot-apoA- C i kartet under. Lokalteten ble befart 23. juli under gode registreringsforhold. Det ble ikke registrert apollosommerfugl her.

Lokaliteten ble igjen befart 11. august. Det ble heller ikke da registrert apollosommerfugl her. Det var spesielt lisen nedenfor RV36 som ble undersøkt (Figur 22). Her er det en relativt fattig brattlendt eng, med en del smørbukk. Området er potensielt som leveområde for apollosommerfugl.

Figur 22. Seljord, Valskardsnuten, Bjørgfjell- marginalt- men potensielt apollolokalitet. Foto: H. Gregersen.

Figur 23. Seljord, Valskardsnuten, Bjørgefjell- befaringsspor 23. juli.

1.1.11 Seljord, Heggestaulnutlia UTM 32 V 487888 6589615- 32 V 488001 6589877- 32 V 488102 6589612

Lokaliteten ligger i sør-sørvestvendt lise langs Seljordsvannets sørende,- fra 260-480 moh. Dette er en stor lokalitet, sammensatt av rasområder, brattlendt eng og svaberg. Stedvis finnes åpent svaberg med kalkstripe. Leve- og oppvekstområdene varierer i kvalitet, og er relativt små, innesluttet i skog av alm, hassel og lind. Lokaliteten ble befart 11. august, og det ble da merket to individer. Det ble i tillegg observert to andre individer. Av de merkede individene var det en hann og en hunn.

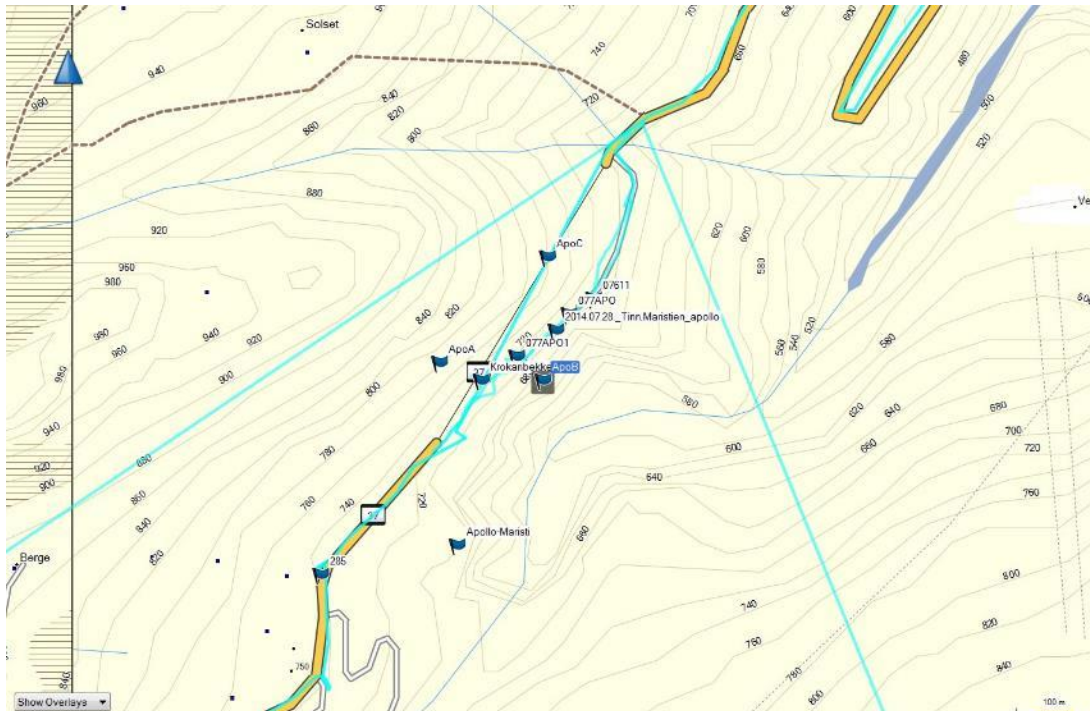

1.1.13 Tinn, Maristigen UTM 32 V 470695 6636973- 32 V 470839 6637109-
32 V 470831 6636949

Lokaliteten er omtalt tidligere (Gregersen 2016), og ligger i sørøstvendt lise i juvet ved Vemork i Rjukan. Det er fine områder fra bunn (580 moh) av juvet til langt over Maristigen (820 moh.). Lokaliteten er en godt egnet referanse for sesong aktivitet. De best egnede områdene er merket av som ApoA- C i Figur 27. Lokaliteten ble befart 10. juli under gode registreringsforhold. Det ble da registrert to apollosommerfugl her.

Figur 26. Tinn, Maristigen- Mordors svar på himmelen- urtekledd svaberg med god varmeutvikling der ingen skulle tro at en apollo kunn bu! Foto: H. Gregersen.

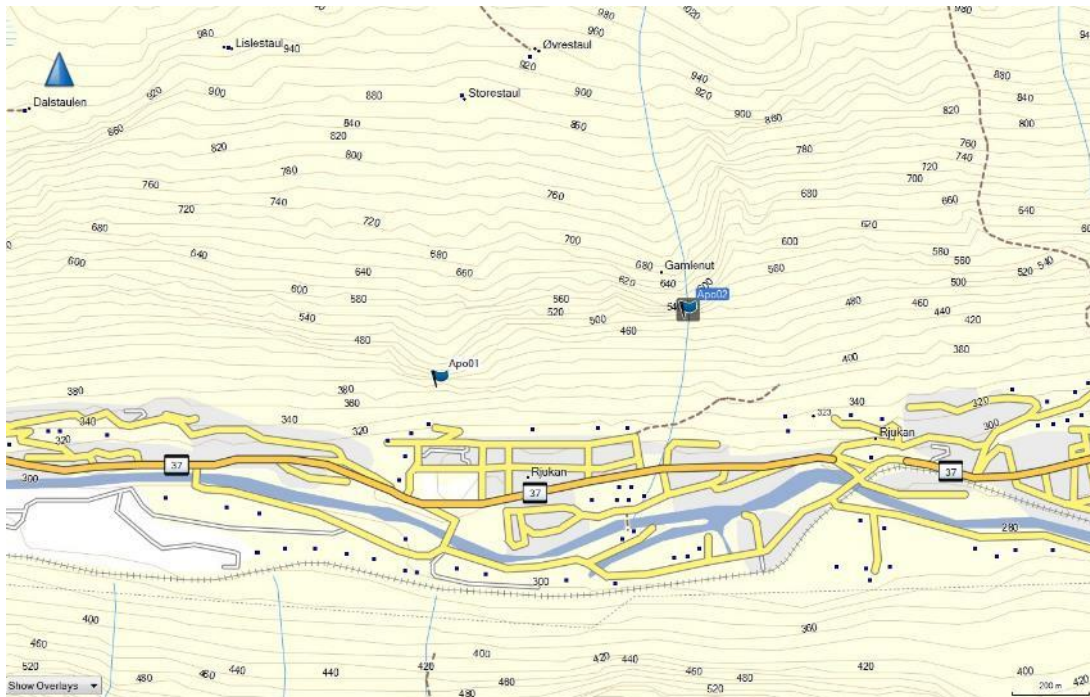
Figur 27. Tinn, Maristigen– befaringsspor 10. august.

1.1.14 Tinn, Rjukan sentrum - Gamlenut UTM 32 V 476892 6638264- 32 V 477544 6638439

Lisiden mot Rjukan sentrum er stedvis delikat med hensyn på potensielle levområder for apollosommerfugl. Lisiden er relativt utilgjengelig og krever en stor innsats for å kartlegges. Det var derfor ikke tid til å undersøke lisiden nøye i denne omgang. Det ble foretatt et scann med kikkert i beskjedent solskinn 10. august. Det ble ikke registrert apollosommerfugl, men rasskråningen på oversiden av Rjukan sentrum er definitivt høyaktuell (merket Apo01 & Apo02 i Figur 29).

Figur 28. Rjukan sentrum - Gamlenut – Trolig apollo i rasmark rett over sentrum? Foto: H. Gregersen.

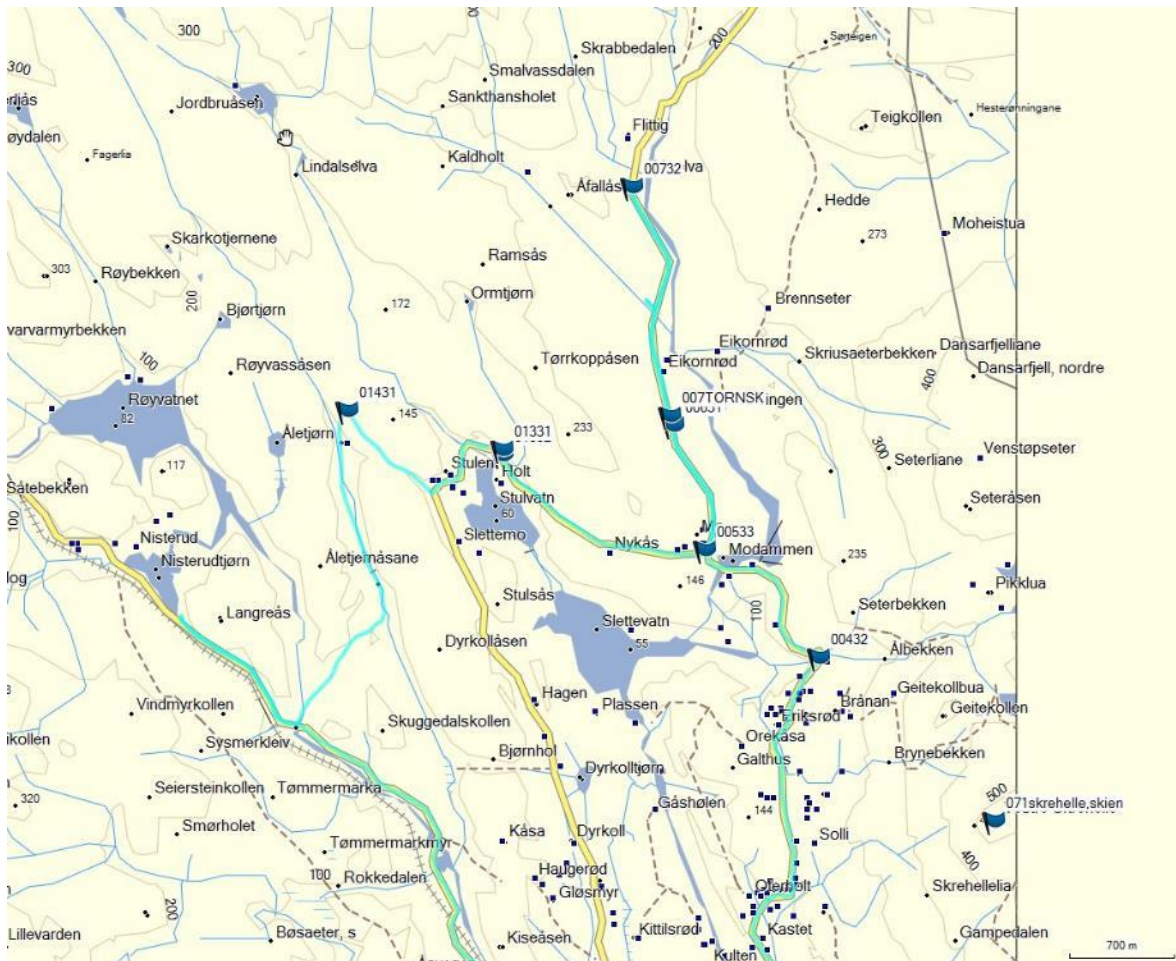
Figur 29. Tinn, Rjukan sentrum - Gamlenut- befaringsspor 10. august.

1.1.15 Skien, Skrehelle-Skrabbedalen UTM 32 V 533492 6571540- 32 V 531142 6576706

Lokalitetene Skrehelle og Skrabbedalen ligger i hhv. vest- og sørvendt lside. Området ved Skrehelle, der apollosommerfugl er registrert tidligere, består av svaberg på grunnfjell. Det er ikke synlige oppvekstområder for apollosommerfugl. Ettersom området ikke ble vurdert som særdeles aktuelt ble det ikke befart til fots. Det ble registrert med teleskop, uten funn av arten. Tilsvarende gjelder lokaliteten Skrabbedalen, som ligger 5 km. lenger nord. Denne lokaliteten kan ha fungert som oppvekstområde tidligere, men er tilsynelatende ikke optimal. Heller ikke denne lokaliteten ble befart til fots, men observert med teleskop.

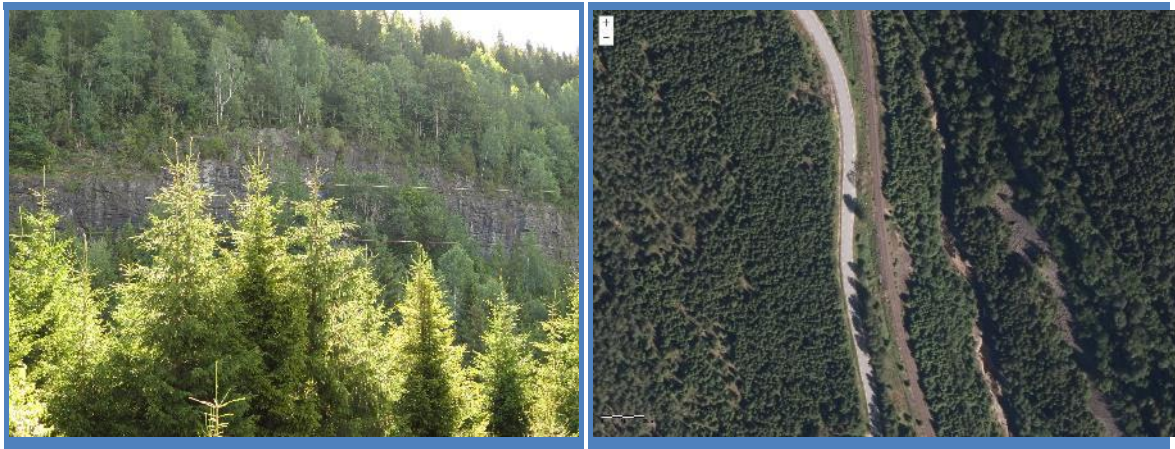
Figur 30. Skien, Skrehelle- Skrabbedalen. Foto: H. Gregersen.

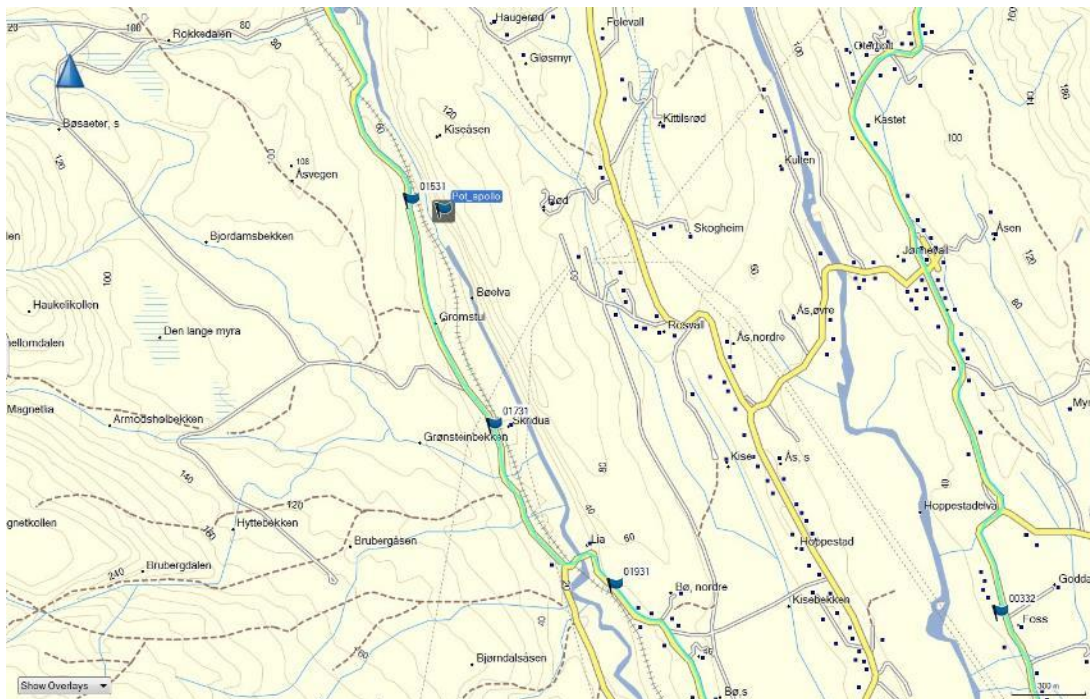
Figur 31. Skien, Skrehelle – befaringsspor 18. juli.

1.1.16 Skien, Kisedalen UTM 32 V 530455 6570713

Ved Kiseåsen renner Bøelva og har dannet en elveravine gjennom baserik berggrunn. Her er meget interessant habitat med lindeskog på kalkgrunn, og med blodstorknebb som brenner fint i den V- SV vendte lisa. Området er aktuelt som oppvekst- og leveområde for apollo, men usikkert om det er nok vertsplanter og nok varmeutvikling her. Det ble ikke registrert apollosommerfugl her ved befaring 18. juli.

Figur 32. Skien, Kisedalen. Foto: H. Gregersen.

Figur 33. Skien, Kisedalen – befaringsspor 18. juli.

1.2 Mnemosynesommerfugl

1.2.1 Vinje, Smørkleppdalen- Kvævenuten UTM 32 V 428620 6613134

Smørkleppdalen strekker seg fra om lag 450 moh og inn i det relevante søkeområde for mnemosynesommerfugl (790- 830 moh.). Smørkleppdalen er en flott og variert dal med flere dellokaliteter med oppvekst og leveområder for mnemosynesommerfugl. Underveis innover er det også potensielle leveområder for apollosommerfugl.

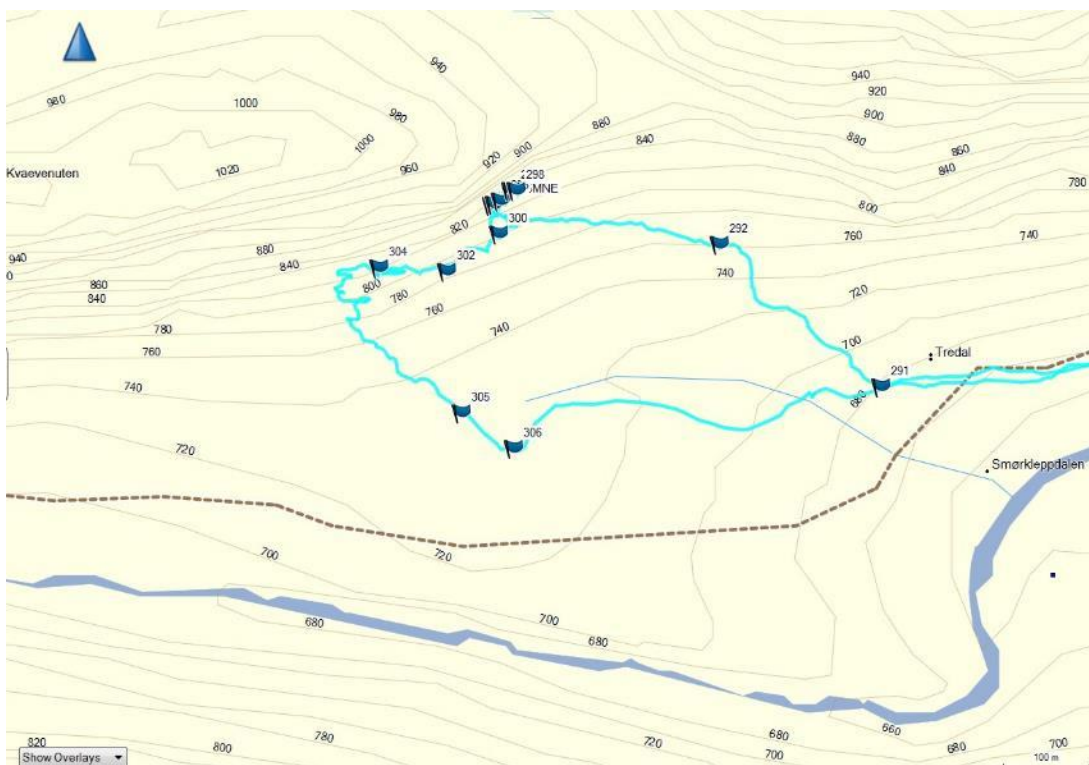
Lokaliteten er ikke tidligere kjent for forvaltningen. Lokaliteten er tidligere befart (funnet) av Tor Olav Håkenrud. Første gang Tor Olav observerte mnemosynesommerfugl i Smørkleppdalen var i 2003, da han så den langs stien innover i dalen. I 2015 så han en hunn så sent som 7. august. I 2016 observerte han 5stk. mnemosynesommerfugl den 6. juli og 5stk. den 8. juli. Høyst sannsynlig forskjellige individer alle sammen, ettersom observasjonene er gjort ett godt stykke fra hverandre de to dagene.

Figur 34. Vinje, Smørkleppdalen. Frodig dal, med aktiv rasmark. Foto: H. Gregersen.

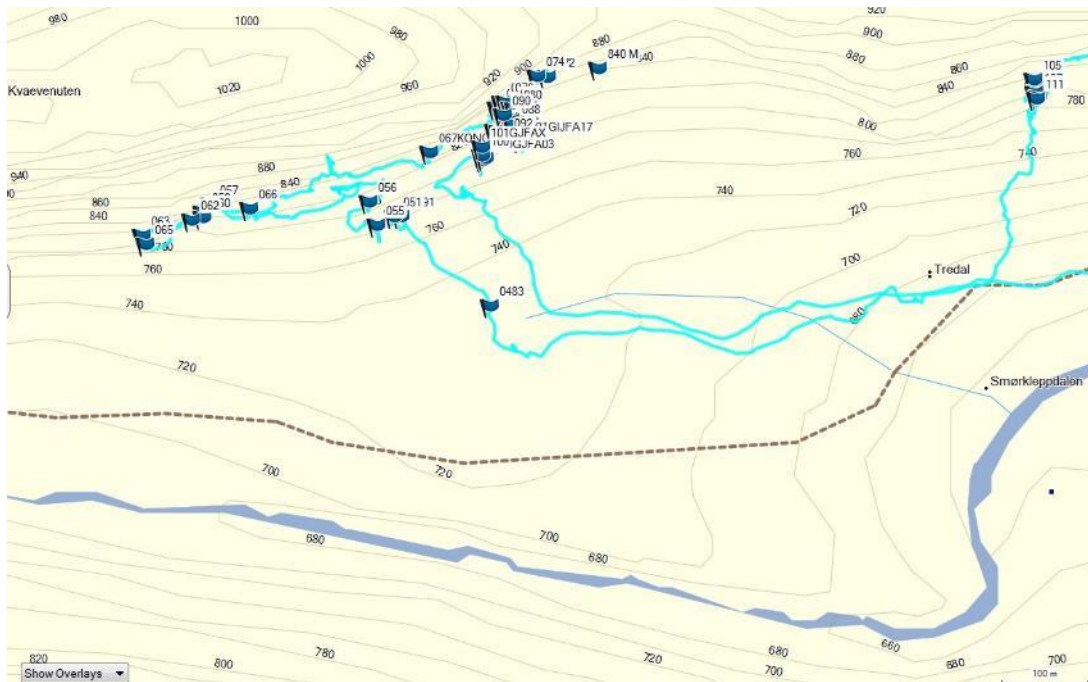
Første befaring i dalen i 2017 var 24. juni. Jeg ser da fem mnemosynesommerfugl samtidig innenfor 40- 60 meter rad (32 V 428620 6613134), mens de aktuelle leveområdene er langt større enn dette. Det er ikke optimale flygeforhold ettersom det kun er korte solblink, vind og regnbyger. Jeg observerer flere individer i gresset mens jeg går, og dette underbygger at lokaliteten har en betydelig og stor populasjon. Fant ett individ som ikke hadde «blåst» ut vingene ferdig, og individene som fanges for merking er relativt lite slitte.

Tar to sommerfugl i belegg, og merker to individer (01-02 HG på undervings underside). Merker to individer (03-04 HG) 32 V 428632 6613145, den ene har ikke blåst opp vingen fullstendig og tas i gresset. Får gjenfangst på 01 HG (32 V 428638 6613146). Ser to, men fanger bare en som merkes 05 HG (32 V 428617 6613096). Fanger i gresset (overskyet) to stk på forskjellige steder som merkes 06 HG og 07 HG (hhv. 32 V 428558 6613054; 32 V 428482 6613060). Det fanges bare hanner. Fine områder videre vest, men gråværet gjør at jeg avslutter.

Figur 35. Vinje, Smørkleppdalen- Kvævenuten – befaringsspor 24. juni.

Lokaliteten ble igjen kartlagt av undertegnede 5. juli. Hele den aktuelle dellokaliteten (primærlokalitet) ble kartlagt, og det ble gjennomført fangst-gjenfangst og individmerking av mnemosyne. Det ble i alt fanget 19 sommerfugl (merket individ 16_HG- 34_HG). Av disse var det 5 hunner. Det ble gjort to gjenfangster av sommerfugl merket ved befaring 24. juni. Det var gode feltforhold, men bratt og ulendt område gjør at bare deler av bestanden merkes.

Figur 36. Vinje, Smørkleppdalen- Kvævenuten – befaringsspor 5. juli.

I alt er det merket 34 ulike individer ved Kvævenuten. Gjenfangst av to individer (av 15 tidligere merkede individer) tilsier en betydelig bestand her. Noen "hotspots" der det er velutviklet blomstereng er:

32 V 428505 6613022, 32 V 428477 6613012, 32 V 428268 6613022, 32 V 428216 6612994, 32 V 428335 6613034, 32 V 428616 6613144, 32 V 428626 6613150, 32 V 428661 6613180, 32 V 428631 661314, 32 V 428635 6613142, 32 V 428612 6613118, 32 V 428630 6613130, 32 V 428630 6613130, 32 V 428633 6613126, 32 V 428641 6613106, 32 V 428641 6613106, 32 V 428641 6613106, 32 V 428624 6613109, 32 V 428601 6613086, 32 V 428601 6613086

Sannsynligvis er populasjon på 50- 200 individer lokalt. En registrering med bedre tid og mer fokus på bestandskartlegging vil være spesielt å anbefale i forhold til videre handlingsplansarbeid for bestanden.

1.2.2 Vinje, Smørkleppdalen- Tredalsnuten- Renna UTM 32 V 429222
6613155 - 32 V 429370 6613132

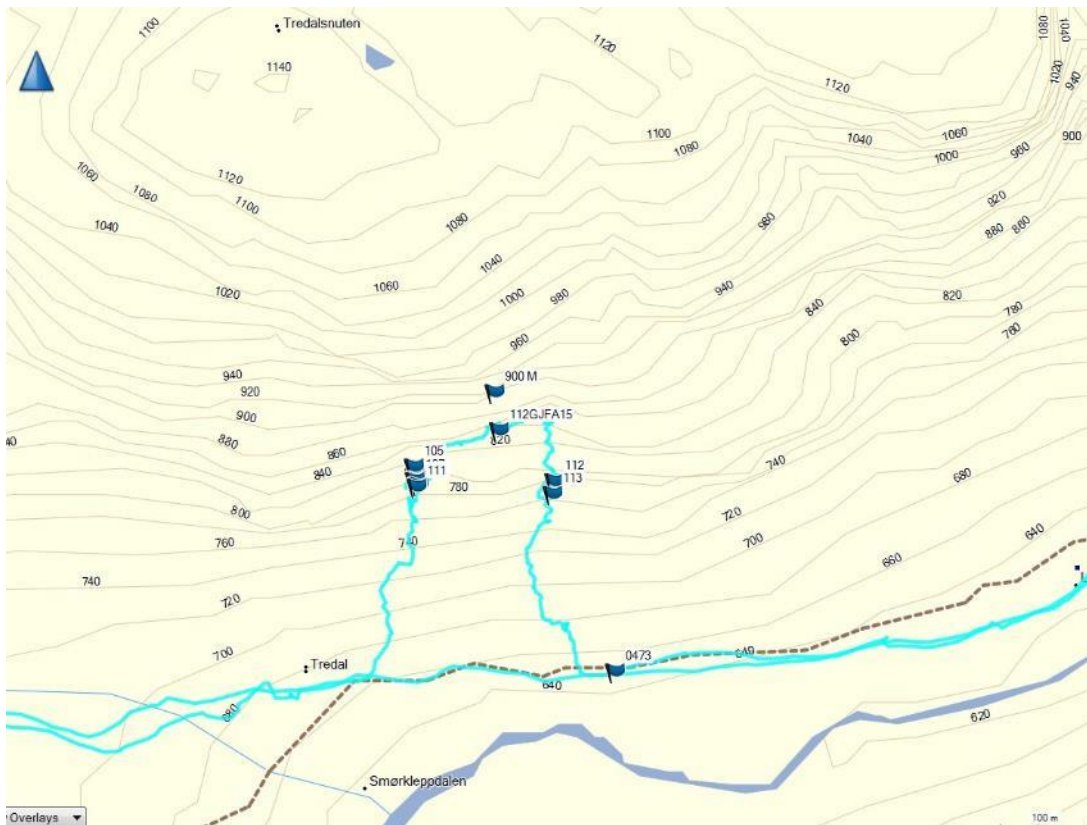
En fin delpopulasjon her i tilknytning til rasmark under "blankberg" (32 V 429222 6613155) og i en rasrenne (32 V 429370 6613132). De to dellokalitene ligger på om lag 750- 860 moh.

Figur 37. Vinje, Smørkleppdalen- Tredalsnuten/Renna. Lokaliteten består av to områder med hyppige snøras. Foto: H. Gregersen.

Den ene dellokaliteten («Renna») ble undersøkt av Tor Olav Håkenrud 27. juni.

Den 5. juli ble området igjen undersøkt. Det ble da funnet et område med god kvalitet rett vest for «Renna». Det ble merket fire individer her, herav en hunne (35_HG- 38_HG). Det ble også gjort gjenfangst av et individ merket 27. juni av Tor Olav Håkenrud (15_TOH). Det ble observert flere individer som ikke ble fanget. I «Renna» ble det kun observert to individer, uten hell med fangst av disse.

Figur 38. Vinje, Smørkleppdalen- Tredalsnuten/Renna – befaringsspor 5. juli.

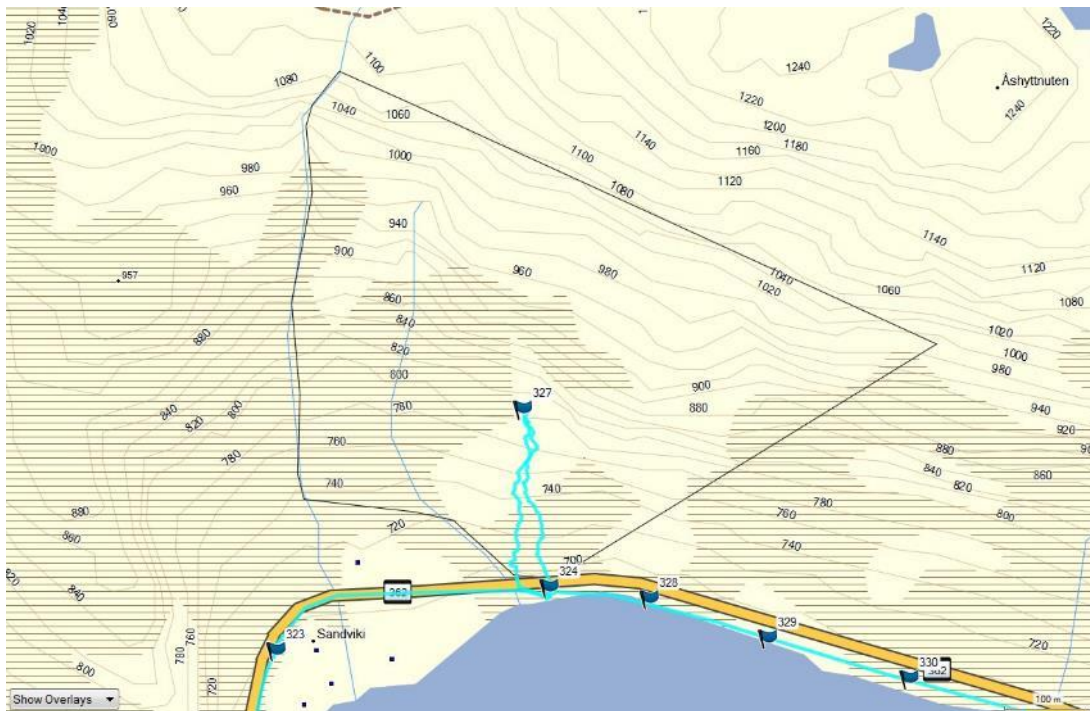
1.2.3 Vinje, Arabygdi- Sandviki NR UTM 32 V 432071 6625375

Lokaliteten ligger i for det meste innenfor avgrensingen til Sandviki naturreservat i sørvendt lise, mellom 700- 950 moh. Meget omfangsrik primærlokalitet, med hyppig grad av ras og positiv habitatpåvirkning. Store gode rasenger, tunger og skredrøyser. Leveområdet står også sannsynligvis i sammenheng med mindre omfangsrike dellokaliteter i sørvendt skråning mot Totak.

Området ble første gang befart 24. juni 2017. Det ble talt seks mnemosynesommerfugl samtidig innenfor 50 meter radius, men anslagsvis er det minst 80- 100 mnemosynesommerfugler å se bare fra der jeg står. Det er store, gode områder jeg ikke har oversikt over. Det er vekslende, korte solblink og bris, noe som gjør sommerfuglene mindre hissige på å bruke vingene, og sannsynlig at det mange flere som ikke flyr. Relativt lite slitte individer. Tar to sommerfugl i belegg, men rekker dessverre ikke fangst-gjenfangst merking. Må prioritere det i neste vending. Meget stor lokalitet, men usikker på kvaliteten for resten av området ettersom jeg bare har sett en «flekk». Ser meget bra ut på avstand. Sannsynlig populasjon på 200- 400 individer.

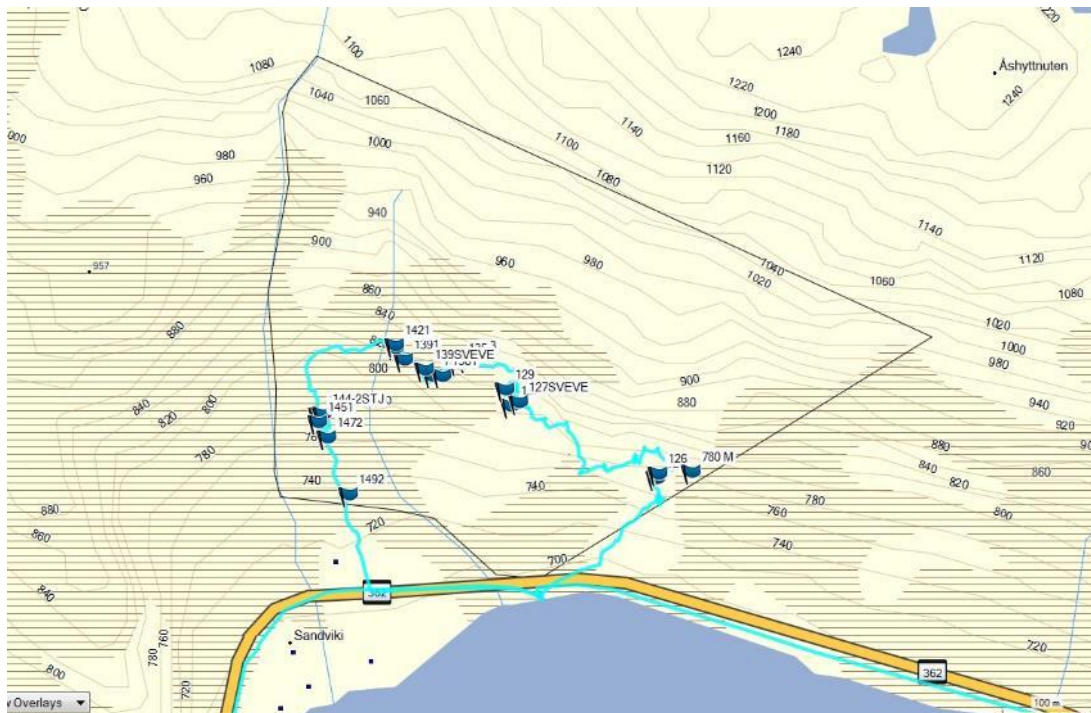
Figur 39. Vinje, Arabygdi- Sandviki NR. Foto: H. Gregersen.

Figur 40. Vinje, Arabygdi- Sandviki NR. befaringsspor 24. juni.

Lokaliteten ble undersøkt 27. juni av Tor Olav Håkenrud.

Siste omgang med undersøkelse på lokaliteten var 5. juli. Det var relativt gode solforhold, men mye vind. Det var tydelig på hell i forhold til forrige omgang. Lokaliteten ble bredere befar, men allikevel gjenstår mange områder som bør på kartet her i hellinga. Lokaliteten strekker seg bredt utover med rasmark og store enger, stedvis fra veien og til fjells. Engene fortsetter over fjellskrenter på 900- 950 moh. Det ble merket ti individer (05_HG- 14_HG). Det ble kun registrert en hunn. Det ble ikke gjort gjenfangst av individer merket av Tor Olav Håkenrud 27. juni (01_TOH- 04TOH). Mye vind gjorde at få sommerfugl var på vingene.

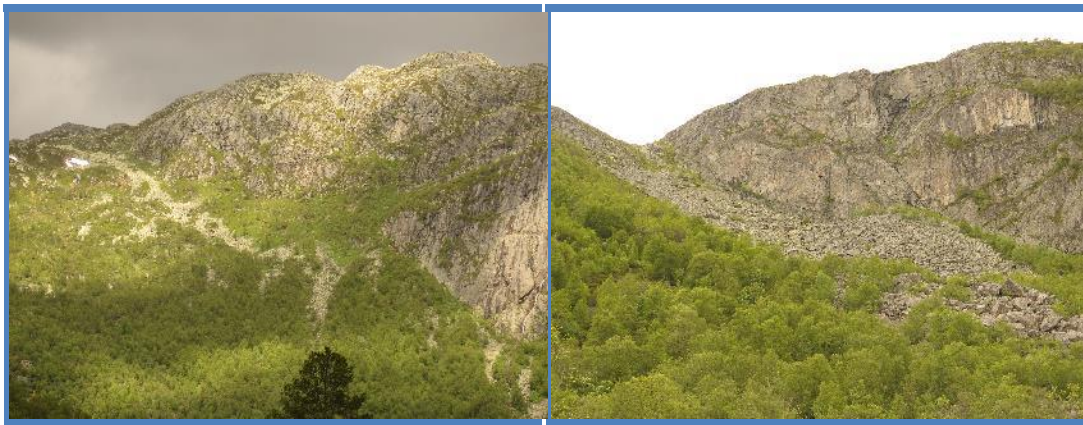

Figur 41. Vinje, Arabygdi- Sandviki NR. befaringsspor 5. juli.

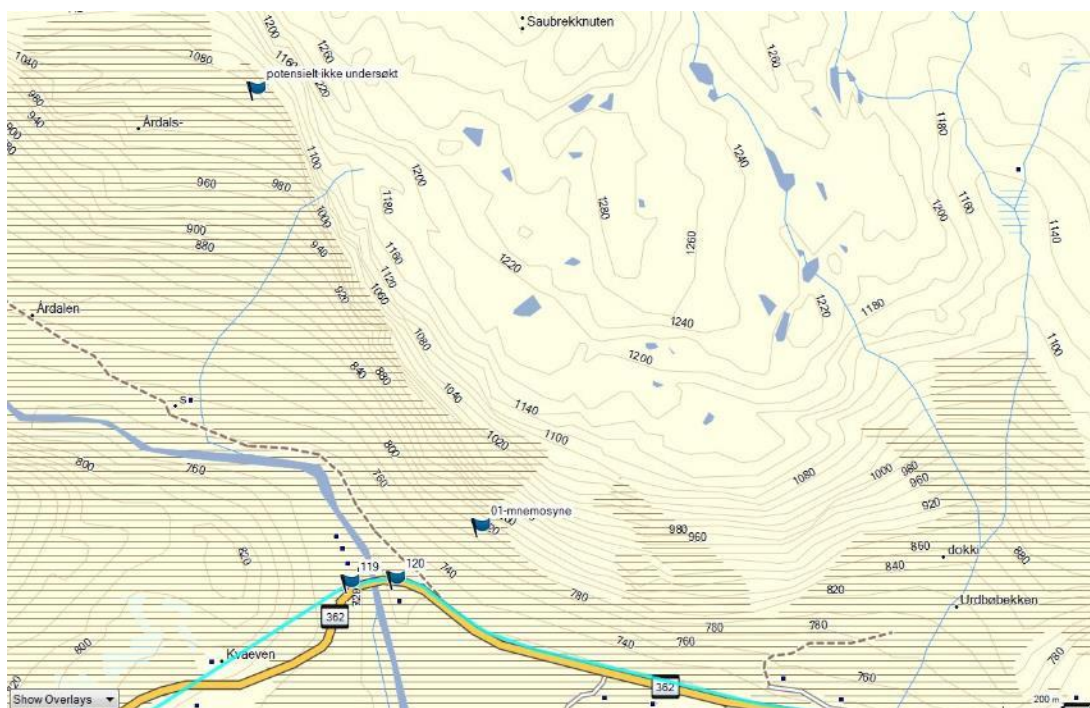
Sandviki er en imponerende lokalitet med sannsynlig populasjon på 200- 400 individer. En registrering med bedre tid og mer fokus på bestandskartlegging vil være spesielt å anbefale i forhold til videre handlingsplansarbeid for bestanden.

1.2.4 Vinje, Saubreknuten-Reinuri UTM 32 V 425493 6628228

Lokaliteten ligger i SV- vendt lisode med rasområder. Det ble registrert ett individ her, men mye vind og tidsnød gjorde at området ikke ble prioritert for videre undersøkelse i denne omgang.

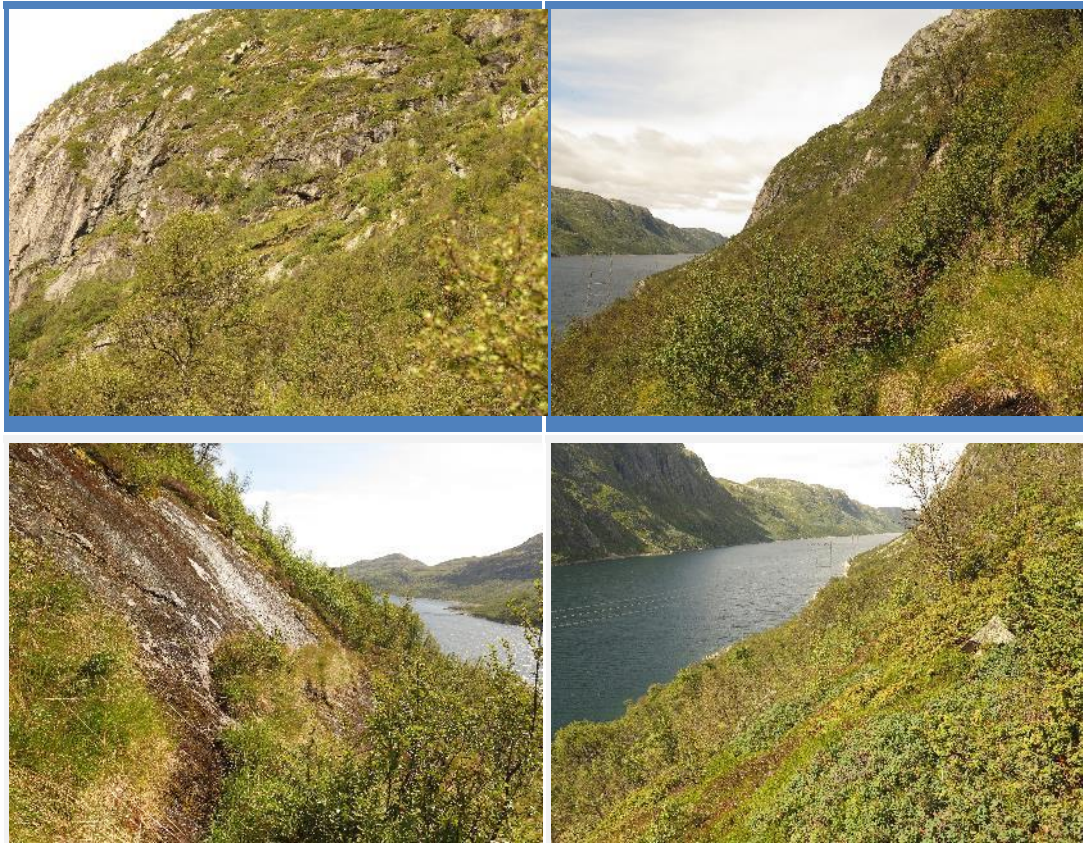
Figur 42. Vinje, Arabygdi- Saubrekknuten-Reinuri. Foto: H. Gregersen.

Figur 43. Vinje, Arabygdi- Saubrekknuten-Reinuri- befaringsspor 5. juli.

1.2.5 Vinje, Bitdalsvannet- Kabrettnuten UTM 32 V 440223 6628346

Lokaliteten ligger i sørvendt lise langs Bitdalsvannet under Kabrettnuten 980-1080 moh. Området ble undersøkt 10. august i fint og varmt vær. Det er noe rasmark her, men ellers er området preget av relativt fattig fjellbjørkeskog. Området er beitet av sau, som holdes i hevd. Det undersøkte området så noe marginalt ut, og det er uvisst om det vokser lerkespore her. Det finnes flere tilsynelatende egnede områder lenger innover langs fjorden, men det er sannsynlig at det her blir noe for marginalt for lerkesporen.

Figur 44. Bitdalsvannet- Kabrettnuten. Foto: H. Gregersen.

Figur 45. Vinje, Bitdalsvannet- Kabrettnuten- befaringsspor 10. august.

Litteratur:

Gregersen, H. 2016. Kartlegging av potensielle leveområder og undersøkelse av lokaliteter med tidligere funn av apollosommerfugl i Numedal og Jotunheimen. SABIMA kartleggingsnotat 5-2016. 26 s.